

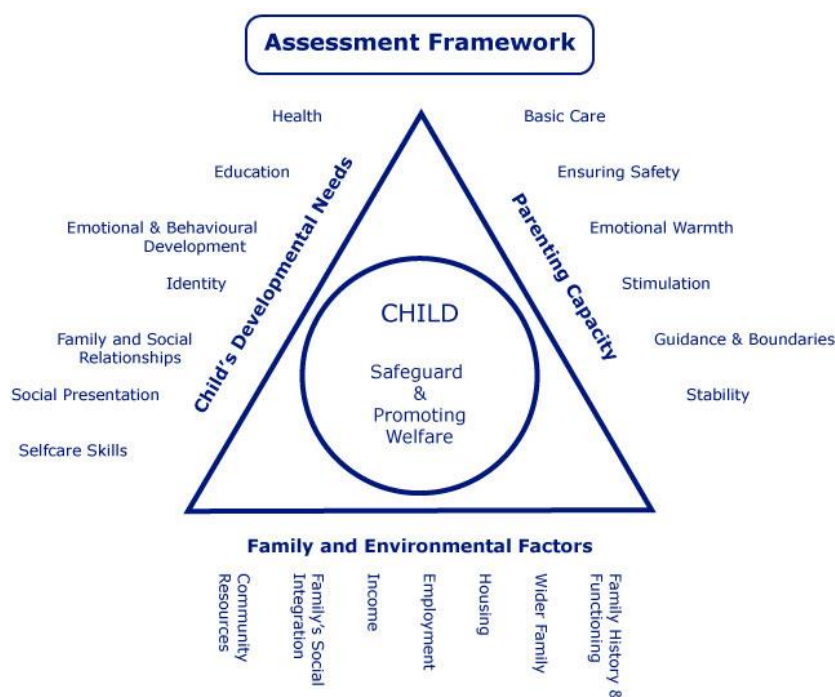
“Goed genoeg” ouderschap inschatten

Framework for the assessment of children in need and their families

Het ‘Framework for the assessment of children in need and their families’ biedt een kapstok om de ontwikkeling en de veiligheid van een minderjarige in kaart te brengen en te bepalen of er nood is aan bijkomende ondersteuning (Gray, 2001). Het framework biedt houvast om een compleet beeld te krijgen van de opvoedingssituatie zonder belangrijke zaken over het hoofd te zien.

Het kader stelt dat het welzijn en de ontwikkeling van een kind of jongere bepaald wordt door de interactie van factoren op de volgende drie gebieden (zie Figuur 2):

- ✓ De ontwikkelingsnoden van het kind of de jongere;
- ✓ De capaciteiten van de ouders om gepast op deze noden te reageren;
- ✓ De impact van de bredere gezins- en omgevingsfactoren op de opvoedcapaciteiten van ouders en de ontwikkelingsnoden van de kinderen.

Figuur 1 Framework for the assessment of children in need and their families (Department of Health, 2000; Gray, 2001).

Elk van deze drie gebieden wordt verder getypeerd aan de hand van een reeks dimensies.

Zo wordt het eerste domein – de ontwikkelingsnoden van het kind of de jongere – gekenmerkt door volgende zeven dimensies (Gray, 2001):

Gezondheid

Deze dimensie omvat de groei en de ontwikkeling van kinderen evenals hun fysiek en mentaal welzijn. Het gaat onder meer over volgende aspecten: speciale behoeften omwille van ziekte of een beperking, de aanwezigheid van een letsel (mogelijk als gevolg van kindermishandeling), uiterlijke verschijning zoals bv. gepaste kledij dragen of uitgerust ogen en voldoende lichaamsbeweging en goede eetgewoonten hebben.

Cognitieve ontwikkeling

Deze dimensie verwijst naar alle facetten van de cognitieve ontwikkeling van een kind te beginnen vanaf de geboorte. Dit omvat de kansen die kinderen krijgen om taal te ontwikkelen, naar school te gaan, succes- en faalervaringen te beleven, met andere kinderen te spelen en te interageren, toegang te hebben tot boeken, een reeks vaardigheden en interesses te verwerven.

Emotionele en gedragsontwikkeling

Deze dimensie verwijst naar het gepast kunnen reageren op emoties en het kunnen uitdrukken van eigen gevoelens ten aanzien van ouders en anderen uit de ruimere leefomgeving. Het gaat hier onder meer over de aard en de kwaliteit van hechting, het temperament, aanpassing aan nieuwe situaties, reactie op stress, mate van zelfcontrole, gedrag en spelgedrag thuis, op school en in de omgeving.

Identiteit

Deze dimensie verwijst naar de mate waarin het kind zichzelf ziet als een zelfstandig en gewaardeerd individu. Het gaat hier om aspecten zoals: zelfredzaamheid, zelfbeeld en zelfvertrouwen, het hebben van een positief gevoel van eigenwaarde, gender en/of seksuele identiteit, gevoelens van onderscheiding en acceptatie door de familie, de leeftijdsgroep en de bredere omgeving (inclusief andere culturele groepen), keuzes kunnen maken en initiatief nemen.

Gezins- en sociale relaties

Deze dimensie verwijst naar de ontwikkeling van een empathisch vermogen waardoor het kind in staat is om stabiele relaties aan te gaan met gezinsleden (ouders, broers/zussen), leeftijdsgenoten, andere volwassen personen (bv. oogcontact maken, mate van openheid of afweer, mate van weerbaarheid of afhankelijkheid).

Sociale presentatie

Deze dimensie verwijst naar het groeiende besef van kinderen dat verschijning en gedrag (bv. passende kleding, passend gedrag, netheid en persoonlijke hygiëne) bepalend zijn voor de indruk die de buitenwereld zich over hen vormt.

Belangrijke aspecten zijn: aanpassing aan en houding ten aanzien van beperkingen en discriminatie door anderen, respect voor gezins-, culturele en religieuze waarden en diversiteit.

Zelfredzaamheid

Deze dimensie betreft het verwerven van praktische, emotionele en communicatieve vaardigheden die nodig zijn om de onafhankelijkheid te vergroten. Dit omvat het kunnen bedenken van oplossingen voor problemen, het kunnen inschatten van de eigen beperkingen, kwetsbaarheden en sociale omstandigheden die de zelfredzaamheid beïnvloeden.

Het tweede domein – de capaciteiten van de ouders om gepast op de ontwikkelingsnoden van kinderen te reageren – wordt getypeerd door zes dimensies (Gray, 2001):

Basale verzorging

Deze dimensie verwijst naar het kunnen voorzien in de fysieke behoeften van het kind (voeding, hygiëne, onderdak). Het kunnen zorgdragen voor goede gezondheidszorg (bv. bezoek aan huisarts en tandarts, deelname aan vaccinatieprogramma, specialistische hulp bieden).

Veiligheid garanderen

Deze dimensie verwijst naar het bieden van een veilige leefomgeving, het bieden van bescherming tegen schade, gevaar of mensen die mogelijk gevaar opleveren, voldoende toezicht houden, het kind weerbaar maken over hoe om te gaan met risicovolle situaties.

Emotionele warmte

Deze dimensie verwijst naar het kunnen tegemoetkomen aan de emotionele behoeften van het kind door waardering, respect, empathie en begrip te tonen voor het kind, sensitief en responsief te reageren op de behoeften van het kind, betrokken, ondersteunend en geïnteresseerd te reageren bij activiteiten van en met het kind, op gepaste wijze fysieke affectie te tonen (knuffelen), het kind te prijzen en te complimenteren.

Stimuleren

Deze dimensie verwijst naar het faciliteren van de intellectuele ontwikkeling van het kind door aanmoediging, communicatie en cognitieve stimulering. Het gaat hier in het bijzonder om: interactie, reageren op de taal en vragen van het kind, het kind aanmoedigen om te spelen en zelf ook meespelen, kansen om te leren creëren (bv. het kind naar school laten gaan, successen laten ervaren).

Regels en grenzen

Deze dimensie verwijst naar ouderlijk gezag zodat het kind zijn eigen emoties en gedrag kan reguleren. Belangrijke ouderlijke taken zijn: het voordoen van passend gedrag, het stellen van heldere, realistische grenzen, regels en verwachtingen, het reguleren van gedrag en emoties van het kind, het kind leren omgaan met woede, frustraties en

conflicten, en het kind passende verantwoordelijkheden geven. Het doel is dat kinderen op basis hiervan eigen morele waarden en een geweten ontwikkelen.

Stabiliteit

Deze dimensie verwijst naar het kunnen bieden van een voldoende stabiele gezinsomgeving zodat het kind zich veilig kan hechten. Het gaat hier om structuur, stabiliteit en continuïteit in de opvoeding bieden, op een voorspelbare en consequente manier op gedrag reageren, fysiek en psychisch beschikbaar zijn, ervoor zorgen dat het kind contact houdt met belangrijke familieleden en anderen.

Het derde domein – de impact van de bredere gezins- en omgevingsfactoren op de opvoedcapaciteiten van ouders en de ontwikkelingsnoden van kinderen – bestaat uit zeven dimensies (Gray, 2001):

Familiegeschiedenis en functioneren van het gezin

Deze dimensie heeft betrekking op wie er deel uitmaakt van het gezin en hoe hun relatie met het kind is. Zijn er significante veranderingen in de samenstelling van het gezin? Hebben zich belangrijke gebeurtenissen voorgedaan? Welke ervaringen uit de kindertijd dragen de ouders met zich mee? Hoe functioneert het gezin? Wat zijn sterke en minder sterke eigenschappen van de ouders? Hoe is de relatie tussen (gescheiden) ouders?

Familie

Deze dimensie verwijst naar wie er al dan niet deel uitmaakt van de familie. Hoe zijn de relaties met de bredere familie? Zijn er bepaalde relaties die ontbreken? Welke impact heeft de familie op de jongere en het gezin?

Woning

Deze dimensie verwijst naar de aanwezigheid van basisfaciliteiten en voorzieningen die passen bij de leeftijd en de ontwikkeling van het kind en andere huisgenoten, zoals de aanwezigheid van gas, water, elektriciteit, kookfaciliteiten, slaapruijnte, netheid, hygiëne en veiligheid.

Werk

Deze dimensie verwijst naar de werkstatus van de gezinsleden. Wie werkt er in het gezin en volgens welk werkpatroon? Zijn er belangrijke veranderingen met betrekking tot werk (bv. werkloosheid van de kostwinner)? Wat is die invloed van het al dan niet hebben van werk op het kind?

Inkomsten

Deze dimensie verwijst naar het inkomen van het gezin. Zijn er voldoende inkomsten voorhanden om in de behoeften van de kinderen en het gezin te voorzien? Worden de beschikbare financiële middelen op een goede manier gebruikt? Zijn er financiële moeilijkheden die een impact hebben op het kind?

Sociale integratie van het gezin

Deze dimensie verwijst naar de mate waarin het gezin geïntegreerd of geïsoleerd leeft. Hoe zien de peer-groep, de vriendschappen en het sociale netwerk van zowel de kinderen als de ouders eruit? Welk belang hechten ze eraan?

Gemeenschapsbronnen

Deze dimensie verwijst naar de beschikbaarheid van voorzieningen en diensten in de wijk, zoals de aanwezigheid van eerstelijnsgezondheidszorg, dagopvang en scholen, transport, winkels, vrijetijdsactiviteiten en gebedshuizen. Zowel de beschikbaarheid als het niveau van de voorzieningen en de invloed daarvan op het gezin zijn van belang.